

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1241/2016. számú ügyben**

Előadó: dr. Győrffy Zsuzsanna

A vizsgálat megindítása

A „Józan Babák” Klub (a továbbiakban: Klub) munkatársa meghatalmazójának gyermekei ügyében fordult hozzám. A panaszbeadványa és a csatolt dokumentummásolatok szerint a panaszos meghatalmazójának négy kiskorú gyermeke 2012 óta a Komárom-Esztergom Megyei Gyermekvédelmi Központ, Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat és Általános Iskola oroszlányi gyermekotthonában (a továbbiakban: gyermekotthon) nevelkedik.

A panaszbeadvány szerint a gyermekek édesanyja és megbízottjaként a panaszos 2013 óta több esetben kértek tájékoztatást az illetékes Budapest Főváros Kormányhivatal VIII. Kerületi Hivatala Gyámügyi Osztályától (a továbbiakban: gyámhatóság), valamint a gyermekotthontól a gyermekek egészségügyi állapotáról, illetve egészségügyi ellátásáról. A panaszos sérelmezte, hogy nem kaptak információt a megkeresettektől, továbbá az egészségügyi dokumentációt sem bocsátották rendelkezésükre. A gyermekek gyámja mindössze egy alkalommal adott tájékoztatást arról, hogy a gyermekek „találkoztak pszichológussal”. A panaszbeadvány tartalmazza azt is, hogy a kapcsolattartások idején a gyermekek édesanyjuk kíséretében időnként megjelennek a Klubban. A Klub munkatársának megítélése szerint a gyermekek állapota folyamatos pszichiátriai ellátást igényelne. Egészségügyi dokumentáció hiányában azonban a gyermekek otthon tartózkodása idején sem tudnak segítséget nyújtani a számukra. A panaszbeadvány szerint a gyermekek otthon tartózkodásuk idején fizikai, illetve szexuális bántalmazásukról is beszámoltak.

A panaszbeadvány alapján felmerült a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal, valamint a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő visszásság gyanúja, ezért az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdése alapján a gyámhatóság vezetőjétől, valamint a gyermekotthon igazgatójától – az ügyben keletkezett iratok másolatainak egyidejű megküldése mellett – tájékoztatást kértem panaszbeadványban foglaltakkal kapcsolatos álláspontjukról, az ügyben megtett, illetve megtenni kívánt intézkedéseikről is.

Figyelemmel arra, hogy az Ajbt. 2. § (1) bekezdés a) pontja a gyermeki jogok védelmére kötelez, a gyermekotthon vezetőjétől információt kértem arról is, hogy a gyermekek a családból való kiemelésüket követően milyen egészségügyi ellátásban részesültek, illetve részesülnek. Tájékoztatást kértem arról is, hogy a gyermekek gondozási helye szükségletüknek megfelelőnek minősül-e, továbbá, hogy a gyermekotthon rögzített-e olyan panaszt, amely szerint a testvérek közül valamelyiküket bármilyen bántalmazás érte, és ha igen, akkor milyen intézkedés történt.

Az érintett alapvető jogok

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: *„Magyarország független, demokratikus jogállam.”* (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés);
- a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: *„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”* (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés);
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”* (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés).

Az alkalmazott jogszabályok

- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Egyezmény);
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.);
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló, 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.);
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló, 149/1997. (IX. 10.) Korm. Rendelet (a továbbiakban: Gyer.);
- a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyszr.).

A megállapított tényállás

A rendelkezésemre álló dokumentumok és egyéb információk alapján a következő tényállás rögzíthető. A gyermekek édesanyja 2013. január 10-én a panaszost, a Magyar Emberi Jogvédő Központ elnökét hatalmazta meg, hogy „gyermekelhelyezés” ügyében képviselőjeként eljárjon. A meghatalmazás visszavonásig érvényes és tartalmazza, hogy a meghatalmazott a helyettesítéséről önállóan dönt. Az Ajbt. 18. § (5) bekezdése alapján, ha az *ügyben jogerős közigazgatási határozat született*, a biztoshoz ennek *közlésétől számított egy éven belül lehet beadvánnyal fordulni*. A hivatkozott hatásköri korlátaimra tekintettel az ügyben kizárólag az egy éven belüli hatósági eljárások, döntések, esetleges mulasztások alapjogi szempontú vizsgálatára volt jogi lehetőségem.

A fentiek szerinti vizsgálati hatáskörömbé eső első eljárás a gyermekek átmeneti nevelésbe vételének felülvizsgálata tárgyában indult a gyámhatóság előtt. A gyámhatóság 2015. július 16-án megkereste a Klubot és az édesanyáról szakvéleményt kért. A hatóság az édesanyát 2015. augusztus 13-ára tárgyalására idézte. A gyermekek gyámja – szabadsága miatt – a tárgyalás időpontjának módosítását kérte. A gyámhivatal 2015. szeptember 3-ára tűzte ki a tárgyalást, azon megjelent a gyermekek gyámja, a javasolt gyermekvédelmi gyámja, a gyermekjóléti központ családgondozója, valamint a Klub képviselője is. Az édesanya a tárgyaláson nem volt ott. A Klub képviselője elmondta, hogy az édesanya szeretne részletes tájékoztatást kapni a gyermekek pszichológiai, illetve pszichés állapotáról, illetve arról, hogy milyen egészségügyi ellátásban részesülnek.

A gyermekek gyámja közölte, hogy az édesanyát szóban szokták tájékoztatni a gyermekek egészségügyi ellátásáról, ha kisebb probléma merül fel, amelyet azonnal kezelni tudnak, arról nem tájékoztatják az anyát. A gyermekek részletes egészségügyi állapotáról szóló tájékoztatást pedig csak hivatalos megkeresést követően tudja kiadni az édesanya részére.

Az édesanya képviselője – tekintettel arra, hogy tudomásukra jutott, hogy az édesapjukkal is tartják a kapcsolatot a gyermekek – az iránt is érdeklődött, hogy kik a kapcsolattartásra jogosult személyek. A gyám elmondta, hogy a gyermekotthon a büntetés-végrehajtási intézménytől kapott egy megkeresést, amely szerint az apa szeretne kapcsolatba lépni a gyermekeivel. A kérelmet a gyermekotthon azonban elutasította, miután az édesapa a gyermekek bántalmazása miatt került börtönbe. Az apa ezt követően telefonon érdeklődött a gyermekeiről. A nevelők a kért tájékoztatást néhány mondatban megadták, de az apa nem beszélhetett a gyerekekkel.

Az édesanya képviselője – figyelemmel az egyik gyermek által elmondottakra – tájékoztatást kért arról is, hogy a gyermekek nevelésbe vételük óta elszenvedtek-e bármilyen lelki vagy fizikai bántalmazást, ugyanis tudomása szerint a fiúgyermeket egy idősebb lány piszkálja.

A gyermekek akkori gyámja, aki egyben annak a szakmai egységnek a vezetője, ahol a testvérek nevelkednek, a gyermekek közötti szokásos konfliktushelyzeteken túlmenően kirívó eseményt nem tapasztalt, de ígéretet tett arra, hogy utánajár a gyermek által elmondottaknak.

Az édesanya meghatalmazott képviselője kérte, hogy 2015 decemberében ismét tárgyalják meg a gyermek ügyét. Az édesanya a „Józan Babák Egyesület” két munkatársának 2015. augusztus 11-én ismét meghatalmazást adott, hogy az otthon lévő gyermeke védelembe vétele, valamint *nevelésben lévő gyermekei elhelyezése ügyében eljárjanak*. A meghatalmazást és a „Józan Babák Egyesület” édesanyáról készült véleményét, továbbá a gyermekek egészségügyi ellátására, kapcsolattartására, bántalmazására, elhelyezésére, hazagondozás segítésére vonatkozó kérdéseket, a decemberi újabb tárgyalásra vonatkozó javaslatot a gyámhivatal 2015. szeptember 4-én iktatta. A meghatalmazottak levelének másolatát a gyámhivatal 2016. február 18-án továbbította a gyermekotthonnak. A leendő gyermekvédelmi gyám 2015. szeptember 11-én otthonában kereste fel az édesanyát, a tapasztaltakról írásbeli beszámolót küldött a gyámhivatalnak.

Az édesanya 2015. szeptember 14-én megjelent a gyámhatóság előtt. Úgy nyilatkozott, hogy egyelőre egyetért a nevelésbe vétel fenntartásával. Elmondta, hogy problémaként merült fel, hogy nem kap kellő tájékoztatást a gyermekeiről. Példaként említette, hogy amikor kisfia egy napra kórházba került, ezt csak utólag, a gyermek elmondásából tudta meg. Szeretné, ha a gyermekotthon a gyermekekkel kapcsolatos lényeges eseményekről értesítené őt. Ígéretet tett arra is, hogy telefonon tájékoztatást fog kérni a gyermekekről a gondozási helytől.

A megkeresésem kézhezvételét követően (2015. március 9.) a gyámhatóság a gyermekek gyámjától tájékoztatás kért gyermekek egészségügyi állapotáról, egészségügyi ellátásáról. Információt kért egyben arról is, hogy az anyának hány alkalommal adott tájékoztatást a gyerekek egészségügyi állapotáról, pszichológiai kezeléséről és annak eredményéről.

A 2015. szeptember 28-án kirendelt gyám a gyermekekről készült részletes tájékoztatását 2016. március 17-én küldte meg a gyámhivatalnak. A gyám az édesanyával és az anyai nagymamával való találkozások pontos időpontját megadva leírta, hogy a találkozókon a gyermek aktuális egészségügyi állapotáról, a várható beavatkozásokról, a gyermekek iskolában, csoportban való helyzetéről szoktak beszélni. A találkozásokon az édesanya a gyámnak nem jelezte, hogy a gyermekek egészségügyi és pszichés állapotáról további, írásos információra is szüksége lenne.

A gyermekotthon igazgatójának válasza és a csatolt dokumentumok szerint a testvérek 2012 ősze óta élnek a gyermekotthonban. Ez alatt az idő alatt az intézmény kapcsolattartása az édesanyával folyamatos volt. Amíg az intézménynek volt önálló családgondozója az édesanyát rendszeresen látogatta otthonában, és ilyen alkalmakkor minden, a gyermekeivel kapcsolatos eseményről tájékoztatta. A gyerekvédelmi gyám a kirendelését követően a gyermekeket 3-4 heti rendszerességgel látogatja a gyermekotthonban, majd ezután felkeresi az édesanyát és beszámol a gyermekekkel kapcsolatos történésekről. Az édesanya a gyermekotthon felé soha nem jelezte, hogy a gyermekekről kapott az információ számára nem elegendő, sem szóban, sem írásban nem kért külön tájékoztatást a gyermekek általános, illetve egészségügyi és pszichés állapotáról. Az édesanya a gyermekotthonban nem jelezte, hogy valakit képviselőként megbízott.

A képviselőről a gyermekotthon munkatársai 2015 szeptemberében – a gyermekek átmeneti nevelésbe vételi felülvizsgálati eljárásán – szereztek tudomást. Az első hivatalos – a gyermekek egészségügyi állapotára, egészségügyi ellátására vonatkozó kérdéseket is tartalmazó – megkeresés a „Józan Babák Egyesület” részéről 2015 decemberében érkezett a gyermekotthonba. A 2015. augusztus 11-én kelt meghatalmazás a gyermekek védelembe vétele, elhelyezés ügyében való eljárásra hatalmazta fel az édesanya képviselőit. Mivel a megkeresés idején sem védelembe vételi eljárás, sem elhelyezési eljárás nem volt folyamatban az igazgató a meghatalmazást nem tartotta érvényesnek. A szenzitív adatokra, így az egészségügyi állapotra, illetve ellátásra vonatkozó kérdések a megválaszolására az igazgató álláspontja szerint nem volt lehetőség.

2016. január elején az igazgató telefonon közölte az aggályait az édesanya meghatalmazott képviselőjével és kérte, hogy kérdéseivel forduljon a gyámhatósághoz. A képviselő közölte, hogy ezt már megtette, de a gyámhatóságtól nem kapott választ.

Elmondta, hogy a Klub kapcsolatban áll az édesanyával, munkatársuk úgy látja, hogy a gyerekeknek pszichiátriai ellátásra van szüksége. Az igazgató felhívta a figyelmét, hogy az ilyen beavatkozások – legyenek bármilyen jó szándékúak – csak a gyámmal, illetve a gyermekeket kezelő szakemberekkel egyeztetve történhetnek.

A megkeresésében feltett kérdések tekintetében az igazgató arról tájékoztatott, hogy *a gyermekotthonban a gyermekek egészségügyi ellátása teljes körűen biztosított*. Beszámolt arról, hogy az intézmény saját gyermekorvosa, ápolónője, és a csoportban dolgozó munkatársak folyamatosan figyelemmel kísérik egészségügyi állapotuk alakulását. A szakemberek véleménye szerint a Klub által jelzett pszichiátriai problémák nem állnak fenn, a gyerekek nem szorulnak pszichiátriai kezelésre, de folyamatosan részt vesznek a gyermekotthon pszichológusa által szervezett, vezetett pszichológiai foglalkozásokon. A gyermekek a szükségletüknek megfelelő gondozási helyen nevelkednek. A bántalmazással kapcsolatban az igazgató arról tájékoztatott, hogy az édesanya egy alkalommal jelezte, hogy fia azt panaszolta egy alkalommal, hogy társai piszkálják. Valóban volt egy ilyen probléma, de ez sem időben, sem fajsúlyában nem haladta meg az ilyen korú gyerekek esetében előforduló történéseket. A csoportnevelők rendezték a konfliktushelyzeteket.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint a hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja szerint az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv közszolgáltatást végző szervnek minősül. A Gyvt. 95. §-a alapján az otthont nyújtó ellátás biztosítása állami feladat. Ebből következően a gyermekvédelmi szakellátás intézményei közszolgáltatást végeznek. A Gyvt. 16. § (1) bekezdése szerint a gyermekek védelmét biztosító hatósági feladat- és hatásköröket a helyi önkormányzat képviselő-testülete, illetve a gyámhatóság gyakorolja. A Gyszr. 1. § (1) bekezdése szerint a gyámhatóság feladat- és hatáskörét a települési önkormányzat jegyzője, a járási gyámhivatal, valamint a szociális és gyámhivatal gyakorolja. Mindezek alapján az ügyben érintett szervekre kiterjed a vizsgálati hatásköröm.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmanintézmény megalakulása óta az alapjogi biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben hivatkoznom kell arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírói határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érveléssel azt mondta ki, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírói határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, valamint az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakat a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. § (1) bekezdésének és a 67. § (1) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve, valamint a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga tekintetében nem hoz olyan koncepcionális változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírói gyakorlat elvetését, vagy jelentős tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indoklásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. A tisztességes eljárás jogának érvényesülése kapcsán annyi változást érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljárás*hoz való jogot.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírói gyakorlat továbbra is relevánsnak tekintendő. A jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei számára. Az Alkotmánybíróság szerint a jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a *jog által megállapított működési rendben*, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott *korlátok között* fejtik ki tevékenységüket.

Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a *kiszámíthatóság és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével*, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az alapjogok valódi érvényesülését képes kiüresíteni, megbénítani a szabályozás vagy a jogalkalmazás hibáiból, zavarából adódó kiszámíthatatlanság, az eljárásra vonatkozó garanciális szabályok félre tétele, figyelmen kívül hagyása. Érdemes utalni ezzel kapcsolatosan arra az alkotmánybírói tézisre, amely szerint közvetlen alkotmányi garanciák *gazdaságossági és célszerűségi okokból*, az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén *sem mellőzhetőek*. A jogállamot tehát csak jogállami eszközökkel lehet szolgálni, az egyes jogsértésekre csak jogállami módon, a jogszabályi rendelkezések, az eljárási garanciák maradéktalan betartása mellett, az arra feljogosított szerveknek kell választ adnia.

2. *A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti*. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat.

Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesítése és védelme érdekében. Ezt az alaptételt rögzíti az Egyezmény preambuluma is: a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. Az Egyezmény 1991-től a magyar belső jog részévé vált, részes államaként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények létesítésére, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezetet biztosítására. Az Egyezmény minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra, döntésre kötelez. Az Egyezmény 20. cikk 1. pontja pedig a családi környezetétől ideiglenesen vagy véglegesen megfosztott gyermek védelmére és segítségére vonatkozó állami kötelezettséget rögzíti.

3. Az Alaptörvény XXIV. cikke kinyilvánítja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybírói tézis, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az ügyfél közigazgatási határozathozatalra vonatkozó joga nem tehető függővé attól, hogy a közigazgatási szerv milyen időpontban hajlandó dönteni a hatáskörébe utalt ügyben. A közigazgatásnak ugyanis alkotmányos kötelessége, hogy a hatáskörébe utalt ügyben, az erre megszabott idő alatt érdemi döntést hozzon. A közigazgatási eljárás nem nélkülözheti a kötelező ügyintézési határidőket.

III. Az ügy érdemében

1. A rendelkezésemre álló adatok, információk szerint a gyerekek édesanyja cselekvőképességében nem korlátozott, bár szülői felügyeleti joga a nevelésbe vett gyermekei tekintetében szünetel, róluk – az egészségügyi ellátásukra, kezelésükre vonatkozóan – információkat kérhet, annak megadását pedig sem a gyermekeket gondozó intézmény sem az illetékes gyámhatóság nem tagadhatja meg. A Gyvt. 13. § (1) bekezdés a) pontja alapján a nevelésbe vett gyermek szülője, ha szülői felügyeleti joga nem szűnt meg, jogosult arra, hogy a gyermeke gondozójától, illetve a gyermekvédelmi gyámjától a gyermeke elhelyezéséről, neveléséről, fejlődéséről rendszeres tájékoztatást, a kapcsolattartáshoz segítséget kapjon. Figyelemmel arra, hogy a Klub munkatársainak adott meghatalmazások egyike sem tartalmazza a gyermekek egészségügyi állapotára, egészségügyi ellátására vonatkozó adatok közzétételére vonatkozó felhatalmazást, ilyen jellegű információkat panaszosnak sem a gyámhatóság, sem az intézmény nem adhatott.

Megállapítható, hogy az édesanyját a gyermekek aktuális gyámja rendszeresen tájékoztatta a gyermekekkel kapcsolatos lényeges eseményekről. A kapott információk és dokumentumok szerint az édesanya a gyermekotthon felé valóban nem jelezte, hogy a gyermekekről kapott az információ számára nem elegendő, külön tájékoztatást a gyermekek általános, illetve egészségügyi és pszichés állapotáról nem kért.

A szakmai vélemények szerint a gyermekek a szükségletüknek megfelelő gondozási helyen nevelkednek, az intézmény pszichológusa által tartott foglalkozások részt vesznek, pszichiátriai kezelésre pedig nem szorulnak. A panaszban jelzett „bántalmazás” gyermekek közötti konfliktus volt, amelyet a csoportban dolgozók kezelni tudtak.

Jelentésem megállapításaival összefüggésben szükséges felhívni a figyelmet arra, hogy az Ajbt. a szakvélemények felülbírálatára nem hatalmaz fel, továbbá, hogy vizsgálatom során nincs lehetőségem a vizsgált szerv vezetőjének a megkeresésemre adott válaszában foglalt állításait alakszerű, a bírósági vagy hatósági előtt zajlóhoz hasonló jellegű bizonyítási eljárás keretében cáfolni, illetőleg ugyanis a hatáskörömet meghatározó törvényi rendelkezések értelmében nem végezhetek. Megjegyzem ennek kapcsán, hogy a gyermekvédelmi szakellátás feladata a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek esetében az egészségügyi ellátás, ideértve a gyermek pszichiátriai kezelését is. Külső szakemberek szükség esetén is csak a gyermekvédelmi gyám hozzájárulásával vehetnek abban részt. *Minderre figyelemmel a panaszos által sérelmezett hatósági eljárások kapcsán a fentiek tekintetében alapvető joggal összefüggő visszásságot nem tártam fel.*

2. A Gyvt. 85. § (5) bekezdése értelmében a gyermekvédelmi gyám a működéséről, valamint a gyámsága alatt álló gyermekek ügyeiről félévente írásban köteles tájékoztatást adni a gyámhatóságnak. A Gyer. 140. § (1) bekezdésének felhatalmazása alapján a gyámhatóság – a gyermek helyzetéről és ellátásáról, ha a hozzá beérkezett jelzés, bejelentés vagy saját észlelése alapján azt indokoltnak tartja – soron kívül felvilágosítást kér a gyámtól.

Megállapítható a vizsgált ügyben, hogy az édesanya képviselője a 2015. szeptember 3-án tartott gyámhatósági tárgyaláson az általa feltett kérdésekre válasz kapott. Igazolható volt továbbá az is, hogy az az édesanya meghatalmazását és a meghatalmazottak írásban megfogalmazott kérdéseit tartalmazó levelet a gyámhivatal 2015. szeptember 4-én érkeztette, azt 2016. február 18-án továbbította a gyermekotthonnak, a képviselők által feltett kérdések tekintetében pedig csak a megkeresésem kézhezvételét követően kért tájékoztatást.

Álláspontom szerint a gyámhatóságnak a meghatalmazottak 2015. szeptember 4-én iktatott megkeresését követően, a Ket. 1. § (2) bekezdésében külön is rögzített együttműködési kötelezettségének eleget téve, *írásban kellett volna tájékoztatást adnia arról, hogy erre vonatkozó meghatalmazás hiányában a gyermekek egészségi állapotáról adatszolgáltatás nem nyújtható, egyúttal fel kellett volna hívni a meghatalmazottak figyelmét arra, hogy az édesanyjának, mint ügyfélnek, továbbá ez irányú felhatalmazás birtokában a meghatalmazottaknak a gyámhatóságnál keletkezett iratokba iratbetekintési joguk van. Mindezek alapján megállapítom, hogy a vizsgált ügyben a gyámhatóság a tájékoztatás elmulasztásával a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogával összefüggő visszásságot okozott.*

Intézkedésem

A jelentésemben feltárt alapvető joggal összefüggő visszásság bekövetkezésének jövőbeni megelőzése érdekében az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján *felkérem a Budapest Főváros Kormányhivatal VIII. kerületi Hivatal Gyámügyi Osztályának vezetőjét, hogy – a Ket. eljárási alapelvei között rögzített együttműködési kötelezettségnek megfelelően – a jövőben teljes körűen tegyen eleget tájékoztatási kötelezettségének az ügyfelek felé.*

Budapest, 2016. április

Székely László sk.